

Sándor Mária

Bencze Lászlóné dr. Mező Judit:
Lóra csikós, lóra – Hortobágyi, sárréti és hajdúsági népdalok
(Dialekton Népzenei Kiadó, Bp., 2017. 216 pp. CD-melléklettel.)

Bencze Lászlóné dr. Mező Judit népzene kutató az 1970-es években gyűjtött népdalokat a Sárréten, a Hortobágyon és a Hajdúságban, vagy ahogyan Szűcs Sándor néprajzkutató nyomán megfogalmazza: az ő „Háromföldjén”. A hortobágyi és a sárréti gyűjtésből 1974-ben jelent meg daloskönyv Püspökladányban *A ladányi torony tetejébe...* címmel, a bihari anyag pedig 1978-ban Berettyóújfaluban látott napvilágot. Ezekhez a hiánypótló kötetekhez – bár több kiadást is megértek – ma már csak elvétve, antikváriumban lehet hozzájutni.

Bencze Lászlóné a gyűjtőútjain készült felvételeket az eredeti magnószalagokon 2005-ben átadta a Magyar Tudományos Akadémia Zenetudományi Intézetének, ahol a teljes anyagot digitalizálták. 2008-ban a bihari gyűjtésből a kutató egykori tanítványa, Balogh Sándor a Dialekton Népzenei Kiadó gondozásában egy CD-t jelentetett meg. A *Fellegzik az idő...* c. korongon 47 népdal szerepel az adatközlők eredeti előadásában. A következő évben az érdeklődők egy újabb lemezt vehettek kézbe: a *Hallottátok hírit...* című CD-n 34 dallam és 3 prózai felvétel hallható, szintén Bencze Lászlóné bihari gyűjtéséből. A sorozat harmadik lemeze 2013-ban jelent meg *Vetettem violát...* címmel, de ez már nem önállóan került kereskedelmi forgalomba, hanem az azonos című, mindhárom korong lejegyzett anyagát tartalmazó kötet mellékleteként.

A 2013-as *Vetettem violát* című bihari dalgyűjtemény után – hasonló formátumban – most megjelent a *Lóra csikós, lóra* c. válogatás, benne azzal a 105 dallammal, amelyek a '74-es, ladányi kiadású kötetben is szerepeltek.

Az újraközölt gyűjtemény tartalmát és formáját Balogh Sándor szerkesztő Bencze Lászlónéval közösen alakította ki. Az első részben – az eredeti daloskönyv szerkezetét megtartva – tematikus elrendezésben követik egymást a pásztor-, betyárdalok, a „szegény ember dalai”, katonai- és szerelmi témájú dalok, majd a „bánatdalok”, végül a vidám hangulatú énekek. A hét fejezet címét egy-egy népdalsor adja. Az új kötet második részében további, az előzőekben szereplő dalok egy-egy újabb dallamváltozatát ismerjük meg a Sárréttel és a Hortobágyal szomszédos Hajdúságról is, megegyező tematikával. A gyűjtemény kiegészül még két gyermekdallal is.

A 1974-ben megjelent gyűjteményben a közölt népdalokhoz Szűcs Sándor írt jegyzeteket, ezeket az új kötetben is olvashatjuk, a második részben szereplő dalokhoz pedig Bencze Lászlóné fűzött kiegészítéseket – például a gyűjtés körülményeiről, az adatközlők személyéről. Ezeket a részeket közvetlenül a dallamközlések után olvashatjuk.

Balogh Sándor alapos szerkesztői munkájának köszönhetően könnyű eligazodni az adatok között. Az eredeti kötetektől eltérő módon már a kottáknál is szerepel az adatközlők neve és életkora, illetve a gyűjtés helye. Emellett a gyűjtemény végén is megtaláljuk az adatközlők névsorát betűrendben, valamint még helységnévmutatót is, ahol szintén olvashatók az adatközlők nevei. A betűrendes jegyzékek után találjuk a hangzó felvételek sorszámaát és szövegkezdet szerint azok kötetbeni dalszámaát.

A gyűjteményt különböző témájú fényképek illusztrálják (archív felvételek az adatközlőkről, illetve a terület népeletének egy-egy mozzanatáról): ezek egy részét Bencze László készítette még a gyűjtés során, de a szerkesztőnek számos fotót sikerült összegyűjtenie különböző magánarchívumokból, közgyűjteményekből is.

A könyv nagy értéke a CD-melléklet, ezen 49 dalt hallhatunk az eredeti előadóktól, olykor hangszerkísérettel, néhol az adatközlők kommentárjával.

Az ismertető írása közben érkezett a hír, hogy Bencze Lászlóné dr. Mező Judit 2017. június 30-án, 84 esztendőskorában elhunyt. Ezen írással is tisztelgünk emlékének, hihetetlen munkaszeretetének, hiszen ahogy e kötet is bizonyítja, szinte élete utolsó percéig dolgozott szeretett szülőföldjének népdalaival. Azért – ahogy egy vele készült interjúban megfogalmazta –, „*hogy a dalokat visszaadhassam a falunak*”.

Drága Jutka néni, köszönjük!

Sándor Mária



